

จุดผ่อนปรนบ้านฮวก เป็นช่องการค้าระหว่างประเทศไทยกับสปป.ลาว พบว่ามีปัญหาหลายประการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อสุขภาพของประชาชน การศึกษาเชิงพรรณนาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการเปิดตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก และศึกษาภาวะสุขภาพของประชาชนบ้านฮวก กิ่งอ. ภูซาง จ. พะเยา เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางในการศึกษาผลกระทบทางสุขภาพ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างคือ 1) กลุ่มผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) ประชาชนที่เป็นตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในบ้านฮวก หมู่ที่ 3 จำนวน 200 ครัวเรือน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นและนำไปหาความเชื่อมั่นได้ 0.71 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และได้จัดเวทีนำเสนอผลการศึกษากับประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการเปิดตลาด การค้าชายแดนไทย - ลาว มีผู้เข้าร่วมเวทีประชาคมทั้งสิ้น 120 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการเปิดตลาดการค้าชายแดน มีดังนี้ ปัญหาโรคติดต่อชายแดน ที่ไม่สามารถควบคุมได้ ปัญหาการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง ปัญหายาเสพติด ปัญหา การบุกรุกเขตอุทยานแห่งชาติภูซาง และปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้น

2. ภาวะสุขภาพของประชาชนบ้านฮวก พบว่าประชาชนเป็นโรคติดต่อในระบบทางเดินอาหาร โรคติดต่อในระบบทางเดินหายใจ และโรคที่เกิดจากยุงเป็นพาหะ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจภาวะสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน 200 ครัวเรือน พบว่าสมาชิกใน 73 ครัวเรือน เคยป่วยด้วยโรคมาลาเรีย คิดเป็นร้อยละ 36.5 และสมาชิกใน 53 ครัวเรือน เคยป่วยเป็นโรคฉี่หนูโรคติดต่อเป็นร้อยละ 26.5

3. ขอบเขตและแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ 1) ประเมินอัตราป่วย อัตราตายด้วยโรคติดต่อชายแดน โรคติดต่อในระบบทางเดินอาหาร และโรคติดต่อในระบบทางเดินหายใจ ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเสี่ยง 2) เปรียบเทียบผลกระทบทางสุขภาพกับการเปิดตลาดการค้าชายแดนกับจุดผ่านแดนอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน 3) ประเมินภาวะสุขภาพทั่วไปของประชาชนในเขตชายแดนบ้านฮวกและสำรวจสุขภาพจิตสิ่งแวดล้อมโดยการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ 4) สนับสนุนให้มีการทำวิจัยในชุมชนเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพ จากการเปิดตลาดการค้าชายแดน การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นภายหลังจากการเปิดตลาดการค้า

การเปิดตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว ทำให้เกิดปัญหาหลายประการ ที่ส่งผลกระทบทางสุขภาพต่อประชาชนทั้ง 4 มิติ (ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ) ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงของชาติ และสามารถทวีความรุนแรงขึ้นได้หากไม่ได้รับการแก้ไข ดังนั้นรัฐหรือผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจเชิงนโยบายควรพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้ 1) ควรกำหนดมาตรการควบคุมการเข้าออกของประชาชนจาก สปป.ลาว 2) ทบทวนระเบียบในข้อตกลงเกี่ยวกับระยะเวลาการเข้ามาของประชาชนจาก สปป.ลาว 3) เข้มงวดเรื่องการเข้า-ออก ของประชาชนจาก สปป.ลาว

Ban Huak territory is the trading point of Thai-Laos, which causes various problems that would have direct and indirect health impacts of the people. This descriptive study was aimed to investigate problems of territory trading of Thai – Laos at Ban Huak, Phusang Sub – district, Phayao Province, to study health status of people at Ban Huak Moo 3, and to set up public scoping for assessing health impacts by using public participation. The samples were 1) community leaders and governmental organizations officers concerning with territory trading on Thai – Laos for indepth interviewing, and 2) representatives from 200 households for self report questionnaire which was developed by researcher, with reliability at 0.71. The data analysis were descriptive statistics and content analysis. The public scoping was conducted, among 120 people.

The study results showed that :

1.The problems that caused from the territory trading of Thai – Laos at Ban Huak were; uncontrollable of communicable diseases, increased health care cost, illegal migration, drug problem, invading the Phusang National Forest and increasing waste.

2.Health status of the people including gastro-intestinal infection, respiratory tract infection and diseases caused by mosquito carriers. These findings were corresponded to the findings from the survey of 200 households; member of 73 households were sick with Malaria (36.5%), and member of 53 households were sick with Tuberculosis (26.5%).

3.The scope and guideline for health impact assessment comprising; 1) assessing morbidity rate, mortality rate, bordering communicable diseases, gastro-intestinal infection, respiratory tract infection in all risky groups 2) comparing health impacts with other territory trading points 3) assessing health status of people at Ban Huak and survey of environmental sanitation with systematic data management 4) supporting the research regarding to health impact assessment of territory trading, social and cultural changes after opening the territory trading, done by the community.

Territory trading of Thai – Laos caused various problems that had impact on 4 dimensions of health (physical, mental, social, spiritual health). These problems could be more serious for national security. Therefore, these solutions should be considered by policy maker 1) set up the regulation for controlling migration of Laos. 2) review the migration agreement of Laos 3) more strict on Laos immigration.